

зусилля громади за активної участі депутатського корпусу та громадськості зосереджуються на вирішенні соціально-економічних проблем, поліпшенні місцевої інфраструктури шляхом фінансування цільових галузевих програм; акумулювання коштів державного фонду регіонального розвитку, державної субвенції на соціально-економічний розвиток територій, залучення міжнародної технічної допомоги, спонсорської допомоги та інших незаборонених законодавством фінансових ресурсів.

Організаційне забезпечення реалізації проектів здійснюється головою сільської ради, її депутатським корпусом власними силами, а при необхідності зі залучанням: компетентних підрядників, участі у проектах допомоги розбудові інституційної спроможності і інфраструктури сільської ради, інших ресурсів незаборонених чинними нормативно-правовими актами України.

Інформаційні джерела :

1. Планування місцевого сталого розвитку: Посібник з формулювання стратегії місцевого сталого розвитку. К.: ПРООН, Муніципальна програма сталого розвитку, 2005. 67 с.
2. План соціально-економічного розвитку Шевченківської сільської ради Вітовського району Миколаївської області на 2017-2020 роки
3. Стратегія розвитку Шевченківської сільської ради Вітовського району Миколаївської області на 2019-2020 роки

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО

Поточилова І.С. аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

Для більш глибокої характеристики витрат сільськогосподарського підприємства необхідно звернутися до їх класифікації. Найпростіша – за часом здійснення. Тривалий цикл виробництва сільськогосподарської

продукції та неспівпадання його з календарним роком потребують виділення витрат минулих років та поточного року. Для формування загального масиву витрат це має неабияке значення, оскільки одні й ті ж технологічні матеріали, паливо та електроенергія можуть мати різну оцінку на початку та наприкінці виробничого циклу. З огляду на це існує вимога проводити спеціальну дооцінку залишків матеріалів та незавершеного виробництва на початку та перед збиранням урожаю. Як відомо, інші країни практикують два методи оцінки витрачених матеріалів: 1) останнє придбання – перша оцінка; 2) перше придбання – перша оцінка. Такий підхід створює більше передумов для реальної оцінки витрат і наближення до їх відтворювального рівня [5].

Дуже строкатий склад витрат за критеріями їх призначення. Вище вже йшлося про пусконаладжувальні та звичайні технологічні витрати. Крім них безпосередньо з технологією пов'язані витрати з удосконалення технології: оплата винахідництва та раціоналізації, науково-дослідних робіт за замовленнями підприємства, придбання нових технологій як суми знань про технологічні прийоми [2].

Створення належних умов праці також потребує витрат: влаштування загорож, придбання засобів індивідуального захисту при роботі з шкідливими речовинами. І тому необхідне в деяких випадках потрібні витрати на організований набір робочої сили та її перевезення до підприємства та місць виконання робіт. В галузях з безперервним виробництвом необхідно оплачувати працівникам в подвійному розмірі роботу в святкові та вихідні дні. Своєрідне призначення мають страхові платежі майнового страхування – нейтралізація ризику втрати майна.

Порівняно простою є класифікація за економічними елементами. Їх п'ять: матеріальні витрати, оплата праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація основних засобів, інші витрати.

Принципове значення має класифікація витрат за економічною роллю в процесі виробництва. Виділяють основні та накладні витрати. Основні за складом наближаються до технологічних – в їх формуванні беруть участь як

предмети, так і засоби праці. Накладні витрати – це витрати з організації та управління виробничим процесом. Ця класифікація дуже важлива для обчислення собівартості одиниці продукції конкретного виду. Основні або технологічні витрати можуть бути віднесені до окремої культури чи групи тварин безпосередньо в момент їх здійснення: доїння корів, сівба соняшнику, культивування кукурудзи. Управлінський процес здійснюється на рівні підприємства і стосується всіх культур, видів тварин та продукції. Тому постає необхідність розподілу цих витрат за так званими об'єктами калькуляції. Для цього ведуть їх відокремлений облік, а потім розподіляють за об'єктами обліку та калькуляції. Відповідно до цього витрати класифікують за способом віднесення на собівартість конкретного виду продукції на прямі та непрямі. До прямих відносять ті, які можуть бути віднесені на собівартість конкретного об'єкта. При цьому об'єктом обліку та планування витрат вважається сільськогосподарська культура в рослинництві та групи тварин у тваринництві. Заключний етап обчислення собівартості одиниці продукції – розподіл загальної суми витрат за об'єктом обліку та планування між об'єктами обчислення собівартості. Звичайно така методика застосовується в багатогалузевих підприємствах. Вона складна і громіздка, але необхідна, оскільки без собівартості одиниці продукції неможливо визначити дохідність конкретного продукту [11].

Обов'язковою для застосування є класифікація виробничих витрат сільськогосподарського підприємства за статтями. В основу цієї класифікації покладено складний комбінований критерій характеру та призначення витрат. Перелік та склад витрат за статтями регламентується централізовано спеціальними галузевими інструкціями або положеннями.

1. Витрати на оплату праці
2. Відрахування на соціальні заходи
3. Матеріальні витрати, які увійшли до собівартості продукції у тому числі: насіння та посадковий матеріал,

—корми

- інша продукція сільського господарства
  - мінеральні добрива
  - пальне і мастильні матеріали
  - електроенергія
  - паливо й енергія
  - запасні частини, ремонтні та будівельні матеріали для ремонту
  - оплата послуг і робіт, що виконані сторонніми організаціями
4. Амортизація основних засобів
5. Інші витрати, включаючи плату за оренду .

Інформаційні джерела :

5. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа. М.: Финансы и статистика, 1994. 417 С.
6. Бондарчук О. М., Голобородько Б. Ю. Моделювання показників ефективності діяльності підприємства в системі управління витратами. Economics Bulletin, 2015, №1. С. 150–156.

ОЦІНКА ЯКОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Потриваєва І.А., здобувач вищої освіти

Миколаївський національний аграрний університет

Обґрунтування, розробка та реалізація програм соціально-економічного розвитку аграрного підприємства повинно відбуватися з урахуванням результатів оцінки якості інвестиційної діяльності підприємства. Водночас істотного значення набуває вибір коректної методики розрахунку інтегральних показників за окремими складовими інвестиційної діяльності аграрного підприємства та узагальнюючого показника, яка б дозволила